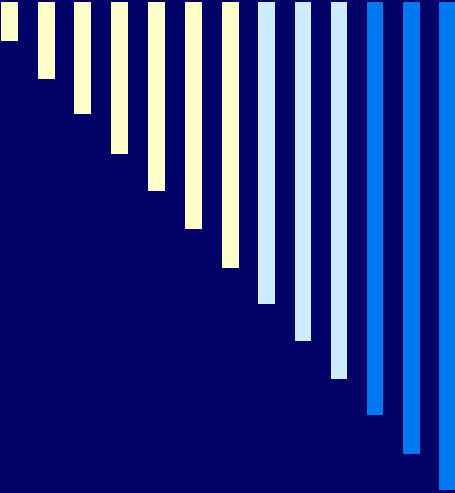

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ Ι (2025-2026)

e-class: **PSYCH440**

Κατερίνα Γκαρή

Τμήμα Ψυχολογίας ΕΚΠΑ

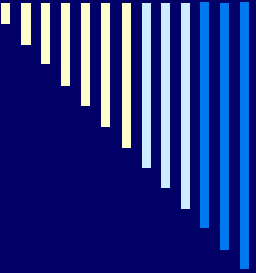
ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΕΣ Ή ΜΗ-ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Άρθρο με τίτλο (βλ. e-class):

«Εμείς οι Έλληνες...Εμείς οι Ευρωπαίοι»

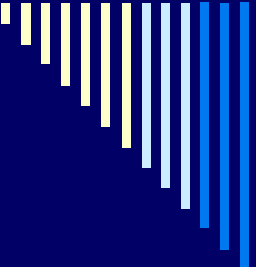
Συγγραφείς:

Δ. Γεώργας, Α. Χαντζή, Α. Γκαρή, Κ. Μυλωνάς, Γ.
Αμπακούμκιν, Μ. Ντάλλα & Σ. Ανδρεοπούλου (2004).
Φυλλάδιο ενημέρωσης εκπαιδευτικών.

Ευρήματα & Συμπεράσματα

- Απόψεις των τριών ομάδων: μοιάζουν και δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.
 - Απόψεις των φύλων: δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.
-

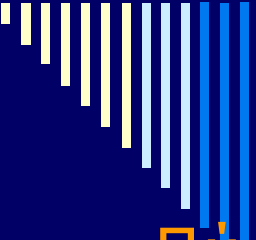

Τι χαρακτηρίζει τον Έλληνα και τον Ευρωπαίο
(με βάση 44 επίθετα)

- ❑ «Αρετές και συναισθήματα»
- ❑ «Συναισθηματικά αρνητικά στοιχεία»
- ❑ «Αρετές»

Τι χαρακτηρίζει την Ελλάδα και την Ευρώπη

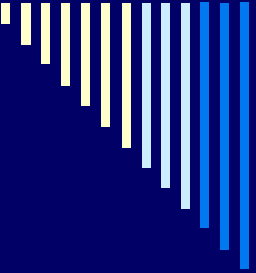
- ❑ «Θετικά ≠ Αρνητικά παραδοσιακά»
- ❑ «Θετικά ≠ Αρνητικά εκσυγχρονιστικά».

Πώς νιώθουν οι ερωτώμενοι ως Έλληνες/ίδες & ως Ευρωπαίοι/ες.

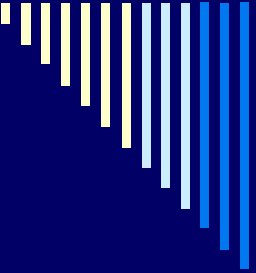
➤ «Θετικά συναισθήματα ως Έλληνες», «Αρνητικά συναισθήματα ως Ευρωπαίοι».

Δεν υπήρχε σημαντική διαφοροποίηση των αρνητικών συναισθημάτων προς τους Έλληνες και τους Ευρωπαίους.

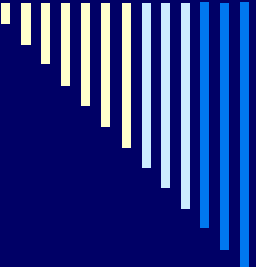
Καταστάσεις που συνδέονται με την ιδιότητα του Έλληνα Ευρωπαίου («αισθάνομαι Έλληνας/αισθάνομαι Ευρωπαίος).

- «Θετικά & Αρνητικά στην καθημερινή πραγματικότητα»
 - «Θετικά & Αρνητικά ως προς τα κοινωνικά φαινόμενα».
-

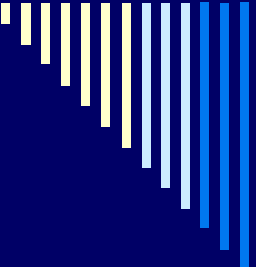
Τι χαρακτηρίζει το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

- ❑ «Ανθρωπιστικές αξίες»
 - ❑ «Τεχνοκρατικές αξίες»
-

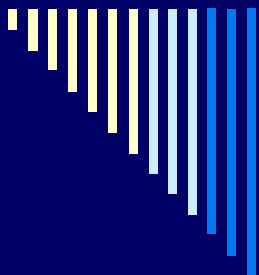
Τι χαρακτηρίζει την Ελληνική / την Ευρωπαϊκή οικογένεια.

- ✓ «Στενές οικογενειακές σχέσεις»
- ✓ «Παραδοσιακά χαρακτηριστικά»
- ✓ «Σύγχρονα χαρακτηριστικά».

Πόσο νιώθουν Έλληνες; Πόσο νιώθουν Ευρωπαίοι;

- ❑ 70% Πρώτα Έλληνας και μετά Ευρωπαίος
 - ❑ 17% μόνο Έλληνας
 - ❑ 8% Εξ ίσου Έλληνας και Ευρωπαίος
 - ❑ 3% Ούτε Έλληνας ούτε Ευρωπαίος
 - ❑ 1% Πρώτα Ευρωπαίος και μετά Έλληνας
 - ❑ 1% μόνο Ευρωπαίος
-

Ερευνητική δεοντολογία

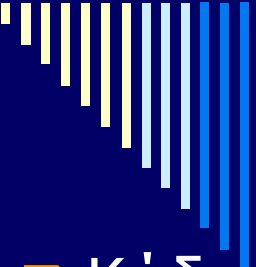
Αρχές κατά την ΑΡΑ

Ερευνητική δεοντολογία στην Κοινωνική Ψυχολογία

Ηθικά ζητήματα κατά τη διεξαγωγή μίας έρευνας:
δικαιώματα, υποχρεώσεις, κριτήρια για λήψη
αποφάσεων

American Psychological Association (1972, 2002): κώδικας
δεοντολογίας που όρισε 5 δεοντολογικές αρχές

Κώδικες δεοντολογίας των εθνικών εταιρειών ψυχολογίας στην Ευρώπη

- ❑ Κώδικες που μεταφέρουν σε εθνικό πλαίσιο & προσαρμόζουν αντίστοιχα τις αρχές δεοντολογίας της ψυχολογικής έρευνας της Α.Ρ.Α. σε κάθε συγκεκριμένη χώρα.
- ❑ Τα πανεπιστήμια και επιτροπές ερευνητικής δεοντολογίας που σχηματίζονται (σε νοσοκομεία, ερευνητικά κέντρα κ.ά.) ελέγχουν/εγκρίνουν την εφαρμογή των αρχών δεοντολογίας.
- ❑ Εξασφαλίζεται η αποφυγή συνθηκών άσκησης βλάβης των ερευνητών προς τους συμμετέχοντες, προβάλλεται η σωματική & ψυχική ακεραιότητα των συμμετεχόντων.

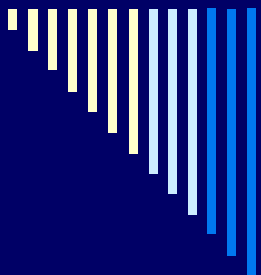
Βασικές δεοντολογικές αρχές

- ❑ Σωματική ακεραιότητα συμμετεχόντων
- ❑ Σεβασμός στην ιδιωτικότητα
- ❑ Χρήση βαθμού εξαπάτησης
- ❑ Πλήρης συγκατάθεση
- ❑ Ενημέρωση

1) Σεβασμός της σωματικής ακεραιότητας των συμμετεχόντων

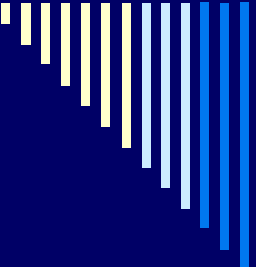
- ❑ Αποφυγή έκθεσης σε σωματικό κίνδυνο (Πείραμα για την υπακοή του Milgram, 1974)
- ❑ Αποφυγή χρήσης οποιασδήποτε ψυχολογικής βίας ή εξαναγκασμού
- ❑ Αποφυγή κάθε επηρεασμού της λήψης αποφάσεων και της αυτοεκτίμησης των συμμετεχόντων.

Αποφυγή έκθεσης των συμμετεχόντων σε σωματικό κίνδυνο

Ο ερευνητής θα πρέπει να αποφεύγει κινδύνους που αφορούν τόσο στην ίδια την ερευνητική διαδικασία στο χρόνο που εξελίσσεται, όσο και στις μεταγενέστερες επιπτώσεις.

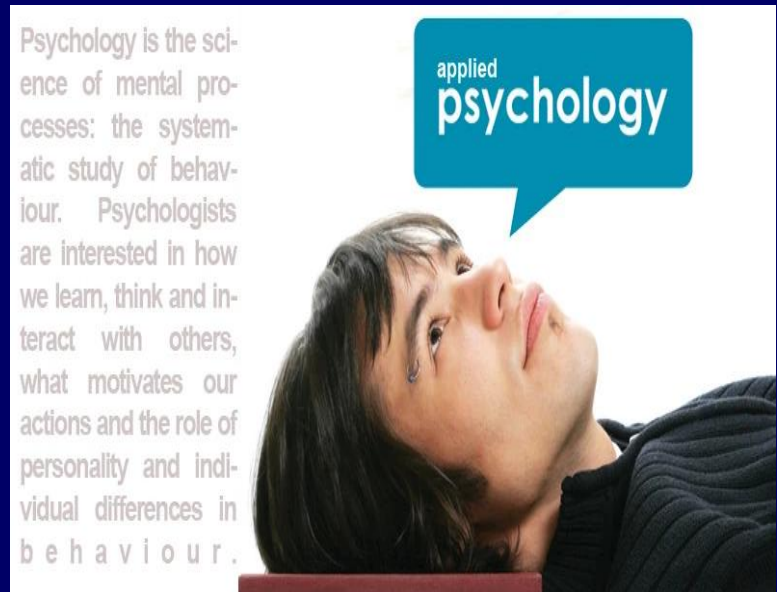
Ο κίνδυνος από τη συμμετοχή στην έρευνα δεν θα πρέπει να υπερβαίνει εκείνον που φυσιολογικά ισχύει εκτός των συνθηκών της έρευνας.

Ο ερευνητής θα πρέπει επίσης να αποφεύγει:

Την άκριτη κοινοποίηση των ερευνητικών στοιχείων

Τη συλλογή επώδυνων για τους συμμετέχοντες πληροφοριών, με πιθανή ενεργοποίηση προκαταλήψεων.

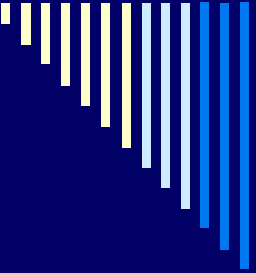

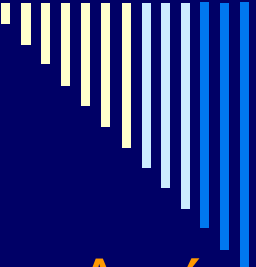
ΠΕΙΡΑΜΑ ΤΟΥ MILGRAM ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΚΟΗ (1963)

Εθελοντές σε ρόλο δασκάλου -μετά από ανοιχτή πρόσκληση, και ερευνητές σε ρόλο μαθητή μετά από «φαινομενική κλήρωση» σε έρευνα για το πώς μαθαίνουμε του Παν/μίου Yale.

Για τα λάθη του μαθητή θα γινόταν χρήση ηλεκτροσόκ από το δάσκαλο μέχρι και σε επίπεδα «επικίνδυνα».

-
- Πιλοτικές έρευνες με 4ετείς φοιτητές Παν/μίου Yale (14) και με καθηγητές του Τμήματος Ψυχολογίας οδήγησαν σε προβλέψεις για μία μειοψηφία των εθελοντών δασκάλων ότι θα έκαναν χρήση του πιο δυνατού βαθμού ηλεκτροσόκ.
 - Πείστηκαν όλοι για την αυθεντικότητα της συνθήκης του ηλεκτροσόκ ως μίας τιμωρίας στα λάθη του μαθητή.

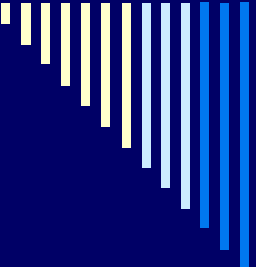
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Από τους 40 εθελοντές δασκάλους, οι 26 υπάκουσαν και χρησιμοποίησαν το δυνατότερο επίπεδο ηλεκτροσόκ (450 Volt)
- 14 /40 δεν υπάκουσαν να κάνουν χρήση του υψηλότερου επιπέδου ηλεκτροσόκ.
 - ❑ 5 /14 μόνο αρνήθηκαν να προχωρήσουν πάνω από τα 300 Volt
 - ❑ 3/14 σταμάτησαν στα 330 Volt, 1 άτομο στα 345 Volt, 1 άτομο στα 360 και 1 άτομο στα 375 Volt.

Δεοντολογικά θέματα

- Υπήρχαν διαβεβαιώσεις ότι τα ηλεκτροσόκ ήταν επώδυνα αλλά όχι επικίνδυνα
- Ένας ερευνητής παρότρυνε τους διστακτικούς εθελοντές να προχωρήσουν σε χρήση ισχυρού ηλεκτροσόκ προς το θύμα.
- Το θύμα «μαθητής» βρισκόταν σε διπλανό δωμάτιο
Σε μεταγενέστερες επαναλήψεις του πειράματος (1965) με τον εθελοντή δάσκαλο δίπλα στο θύμα, η ανυπακοή αυξήθηκε στο 60% και με τον εθελοντή να κρατάει το χέρι του θύματος η ανυπακοή αυξήθηκε στο 70%.

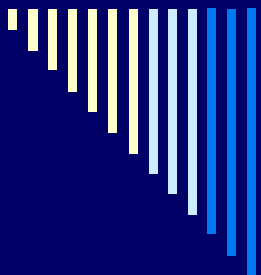
Προσωπική ευθύνη «του θύτη» & ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά

- Επαναλήφθηκε ίδιο πείραμα στη Γερμανία (με αυτό στις ΗΠΑ) και η υπακοή ανήλθε στο 85%
- Όταν σε επαναλήψεις του πειράματος στη Γερμανία και τις ΗΠΑ επικαλέστηκαν την προσωπική ευθύνη του δασκάλου, κατά την ερευνητική διαδικασία, η υπακοή του δασκάλου μειώθηκε στο 7%.

(Mantell, 1971; Tilker, 1970)

2) Σεβασμός της ιδιωτικότητας

Οι συμμετέχοντες μπορεί να γίνονται αντικείμενο παρατήρησης εν αγνοία τους **παραβίαση της ιδιωτικότητας; Ναι, αλλά χρειάζεται προηγούμενη συγκατάθεση.**

- Δεν ερωτώνται οι συμμετέχοντες για προσωπικά στοιχεία που δεν θα ήθελαν να συζητήσουν π.χ. για φορείς του HIV και τη σεξουαλική τους ζωή
- Διασφάλιση προσωπικών δεδομένων, καθώς χρησιμοποιούνται είτε ανώνυμα, είτε μόνο για ερευνητικούς σκοπούς, ως απόρρητα.

3) Αποφυγή της εξαπάτησης με δόλο ή αθέμιτους τρόπους.

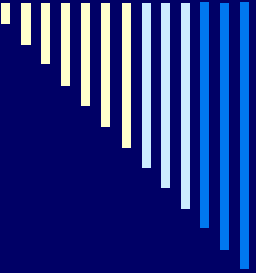

Αποδοχή της «εξαπάτησης» για
ερευνητικούς λόγους. Σε κάποιο βαθμό
είναι αναγκαία συνθήκη, επειδή οι
συμμετέχοντες θα πρέπει να είναι
ανυποψίαστοι ως προς τις υποθέσεις της
έρευνας.

Όταν η απόκρυψη του πραγματικού
σκοπού της έρευνας θα έχει
επιπτώσεις, προτείνεται να
αντικαταστήσουν τα πειράματα
κάποιες προσομοιώσεις.

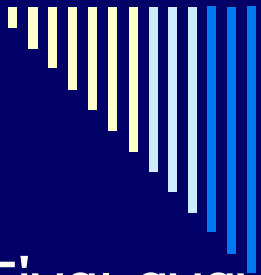

Στη δεκαετία του 1980, η απόκρυψη του πραγματικού σκοπού της έρευνας χωρίς βραχυπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες επιπτώσεις συνέβαινε σε ποσοστό 50%-75% των πειραματικών ερευνών.

Σήμερα;

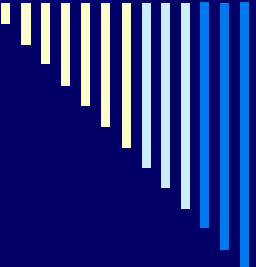
4) Συγκατάθεση (μετά από ενημέρωση)

Είναι αναγκαία η πλήρης πληροφόρηση και πλήρης συγκατάθεση πριν από τη συμμετοχή.

- Απορρίπτεται η χρήση ψευδών πληροφοριών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμετοχή
- Αν και δεοντολογικά είναι απαραίτητη η συγκατάθεση, στην πράξη δεν είναι δυνατό να τηρηθεί πλήρως. Είναι αναγκαίο προκειμένου «ανυποψίαστοι» οι συμμετέχοντες για τους ακριβείς σκοπούς της έρευνας.
- Αυστηρή η εφαρμογή της αρχής συγκατάθεσης όταν οι συμμετέχοντες είναι παιδιά ή έφηβοι.

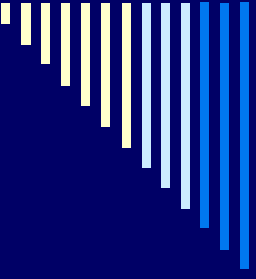
Αξιότιμε κύριε, Αξιότιμη κυρία,

Σας προσκαλούμε να δώσετε την άδεια στο παιδί σας να συμμετάσχει στην έρευνα με θέμα: «**Η Τεχνητή Νοημοσύνη στη Ζωή μας**». Παρακαλώ να διαβάσετε το παρόν έντυπο και, εφ' όσον το επιθυμείτε, να υπογράψετε στο τέλος ότι συμφωνείτε για τη συμμετοχή του παιδιού σας στην έρευνα.

Απώτερος σκοπός της επιστημονικής αυτής μελέτης είναι η καλύτερη κατανόηση και η οριοθέτηση της χρήσης της Τεχνητής Νοημοσύνης από εφήβους....

....

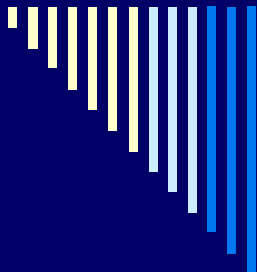
Επιδιώκει ουσιαστικά την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των εφαρμογών της Τεχνητής Νοημοσύνης, προς όφελος του εαυτού τους και των άλλων.....

Όλες οι πληροφορίες που θα συγκεντρωθούν μέσω της έρευνας **θα είναι ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΕΣ**, δηλαδή θα τηρηθεί πλήρως **η ΑΝΩΝΥΜΙΑ** των ερωτηματολογίων που θα συμπληρώσουν οι έφηβοι μαθητές.

Η συμμετοχή του παιδιού σας στην έρευνα θα είναι **ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ**. Αυτό σημαίνει ότι θα μπορείτε να αποσύρετε οποιαδήποτε στιγμή τη συγκατάθεσή σας για τη συμμετοχή του παιδιού στην έρευνα πριν από την ολοκλήρωσή της ή θα μπορεί το παιδί να διακόψει τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου όποτε τυχόν επιθυμήσει.

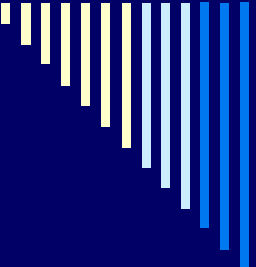
- ✓ Εάν έχετε οποιεσδήποτε ερωτήσεις σε σχέση με την έρευνα, παρακαλούμε μη διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μας...+ e-mails, τηλ. Ερευνητών.

ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΓΟΝΕΑ

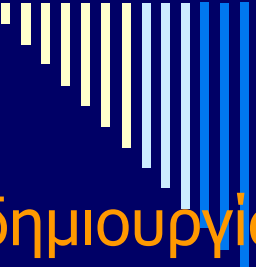
Διάβασα τα προηγούμενα και αποδέχομαι τη συμμετοχή του παιδιού μου στην έρευνα «Η Τεχνητή Νοημοσύνη στη Ζωή μας».

Όνομα γονέα	Επώνυμο γονέα	Όνοματεπώνυμο μαθητή /μαθήτριας	Ημερομηνία __ / __ /2025
Υπογραφή			

5) Πλήρης ενημέρωση μετά την ολοκλήρωση της έρευνας

Υποχρέωση για ενημέρωση μετά την έρευνα και δημιουργία εμπιστοσύνης και σεβασμού προς την έρευνα της Κοινωνικής Ψυχολογίας

Πολλές έρευνες μεροληπτούν υπέρ ή εις βάρος κάποιων υποθέσεων.

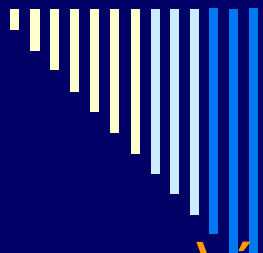
Πρόκειται για παράγοντα που προκαλεί κατευθυνόμενα αποτελέσματα («βρίσκουν αυτό που επιθυμούν»)

Π.χ. έστω το ερευνητικό αποτέλεσμα ότι οι γυναίκες δείχνουν μεγαλύτερο βαθμό κοινωνικής συμμόρφωσης από τους άνδρες....

Εάν όμως γίνεται χρήση δοκιμασιών που ταιριάζουν κυρίως σε άνδρες και όχι δοκιμασιών ουδέτερων ως προς το φύλο, τα αποτελέσματα ενδέχεται να είναι έμμεσα κατευθυνόμενα.

Έρευνα σε ειδικούς πληθυσμούς

Είναι αναγκαίο να περιοριστεί κάθε κίνδυνος στο ελάχιστο δυνατό για τους ειδικούς πληθυσμούς.

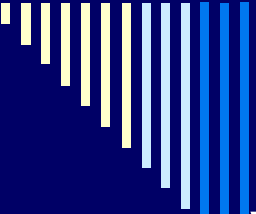
π.χ. παιδιά και νέους κάτω των 18 ετών, ομάδες με διαγνωσμένη παθολογία, ΑμΕΑ («κλινικοί πληθυσμοί») επί θητεία οπλίτες, υπαξιωματικοί και δόκιμοι αξιωματικοί τρόφιμοι σωφρονιστικών ιδρυμάτων, φυλακών

Απαιτείται ειδική συγκατάθεση των γονέων ή των φροντιστών, ή των ειδικών εκπαιδευτών, ή των κηδεμόνων κ.λ.π.

Έρευνα σε μη-ανθρώπινους οργανισμούς (ζωικά είδη)

STOP
animal testing!
they don't know
the answers!

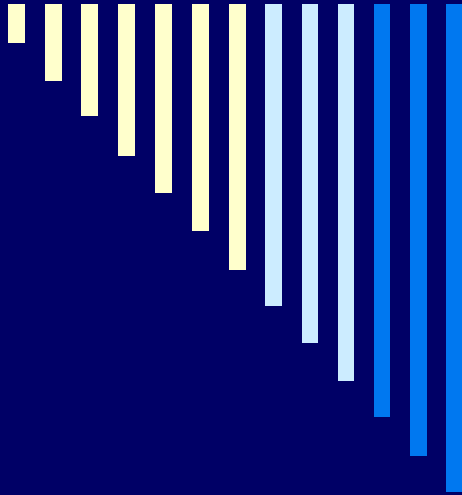

- Πρέπει να τηρούνται οι κανόνες και τα επαγγελματικά πρότυπα που διασφαλίζουν:

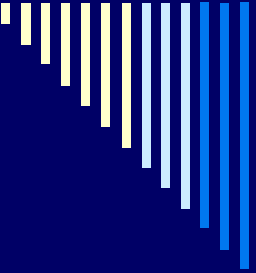
- ❖ την ελάχιστη δυνατή ταλαιπωρία για τα πειραματόζωα
- ❖ σε όσο το δυνατόν μικρότερο πλήθος συμμετοχών
- ❖ με το μέγιστο ανθρωπιστικό χειρισμό τους.

- Οι αντίστοιχες έρευνες πρέπει να γίνονται μόνον εφόσον η επιστημονική τους αξία είναι ισχυρή.

- Πρέπει να συνυπολογίζονται οι παράμετροι α) της ποιότητας της έρευνας, β) του οφέλους για την Ψυχολογία και γ) του είδους της ταλαιπωρίας των πειραματοζώων.

Θεωρίες στην Κοινωνική Ψυχολογία

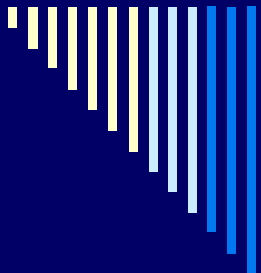

Κατασκευάζονται και ελέγχονται θεωρίες για την ανθρώπινη κοινωνική συμπεριφορά (κοινωνικοψυχολογικές), με βάση:

Έννοιες όσο το δυνατόν καλύτερα προσδιορισμένες (λειτουργικοί ορισμοί)

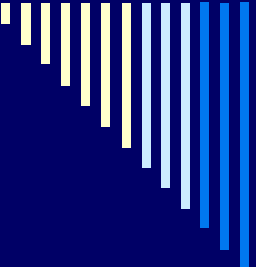
Θέσεις και αρχές για τις σχέσεις των εννοιών μεταξύ τους

Ρητές υποθέσεις που διατυπώνονται για την κοινωνική συμπεριφορά.

Μετα-θεωρίες

Σύνολα από αλληλοσυσχετιζόμενες έννοιες και αρχές για το ποιες θεωρίες ή κατηγορίες θεωριών είναι καταλληλότερες, συγκριτικά με άλλες.

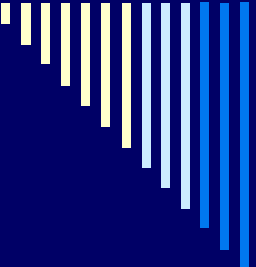

1. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΜΟΣ- ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΕΡΕΘΙΣΜΑ (E) $\rightarrow$ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ (A)

ΝΕΟ-ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΜΟΣ

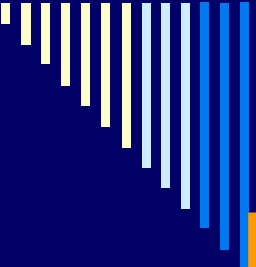
Ανάμεσα σε E και A παρεμβάλλονται μη προβλέψιμες μεταβλητές: συναισθήματα, κίνητρα, πεποιθήσεις.....

Βασικές έννοιες

Σύνδεση

Ενίσχυση (θετική και αρνητική)

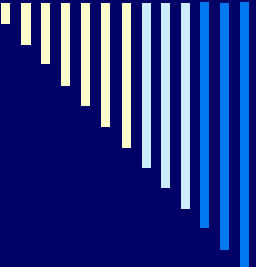
Παράδειγμα Ι:

Ενίσχυση του συναισθήματος –θετικού ή αρνητικού στη διαπροσωπική έλξη (Lott, 1961):

Συμπαθούμε όσους μας επαινούν, με όσους έχουμε ζήσει θετικές εμπειρίες

$\neq$

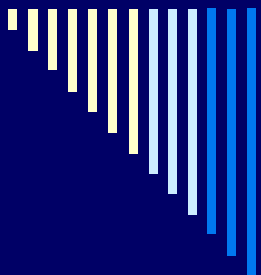
Δεν νιώθουμε καλά με όσους είχαμε αρνητικές εμπειρίες.

Διαφήμιση

Εμφανίσιμα και ευχάριστα πρόσωπα, συχνότερα γυναίκες, διαφημίζουν προϊόντα με τα οποία δεν έχουν κάποια ειδική σχέση (καλλυντικά, γαλακτοκομικά προϊόντα, αυτοκίνητα, ιστοσελίδες διακοπών κλπ).

Εικόνες που προκαλούν ανησυχία και φόβο προειδοποιούν για τους κινδύνους του καπνίσματος πάνω στα πακέτα τσιγάρων.

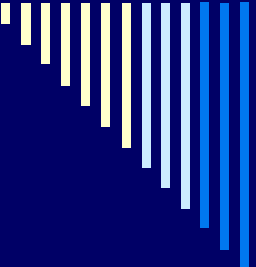

Συναίσθημα (emotion)

Υποκειμενική Εμπειρία: ο τρόπος με τον οποίο κάποιος το βιώνει συνειδητά

Φυσιολογική Αντίδραση: αλλαγές και άλλες σωματικές αντιδράσεις

Συμπεριφορική Αντίδραση: εξωτερική έκφραση του συναισθήματος, όπως οι εκφράσεις του προσώπου

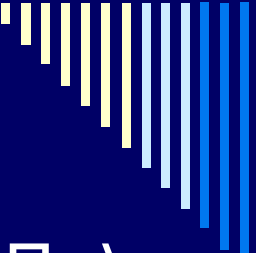
Λειτουργίες του Συναισθήματος

Κινητοποίηση Συμπεριφοράς: Τα συναισθήματα συχνά μας ωθούν να δράσουμε

Κοινωνική Επικοινωνία: μας βοηθούν να επικοινωνούμε και να κατανοούμε προωθώντας τη δημιουργία σχέσεων

Λήψη Αποφάσεων: επηρεάζουν τις επιλογές που κάνουμε.

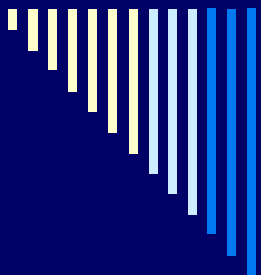

Πολιτισμικές επιρροές στο συναίσθημα υπάρχουν;

Πολιτισμικοί κανόνες εκφραστικότητας: καθολικά συναισθήματα έναντι των πολιτισμικά-ειδικών συναισθημάτων.

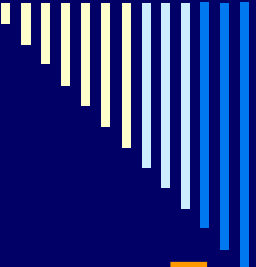
Πολιτισμικές διαφορές στην αναγνώριση των συναισθημάτων

- Γλώσσα ομιλούμενη και συναίσθημα (π.χ. η λέξη φιλότιμο αναφέρεται στην ευχαρίστηση που αντλείται από την προθυμία και ευσυνειδησία των άλλων)
-

Πολιτισμικές διαφορές στην εμπειρία του συναισθήματος

- Ατομικιστικοί έναντι Συλλογικών Πολιτισμών π.χ. οι μεσογειακοί πολιτισμοί τείνουν να δίνουν έμφαση σε συναισθήματα υψηλής διέγερσης έναντι των βορειοευρωπαϊκών.
- Συλλογικά Συναισθήματα και Πολιτισμικές Πρακτικές (κοινό αίσθημα ταυτότητας, ισχυρή η αίσθηση του «εμείς»).

Παράδειγμα II:

Θεωρία της Μίμησης Προτύπων ή «Κοινωνική Προτυποποίηση» (Bandura, 1977):

τείνουμε να μιμούμαστε συμπεριφορές ατόμων κύρους, ή ατόμων που αγαπάμε ή που μας επιβάλλονται με το κύρος τους ή με τη δύναμή τους.
